

Vergaderjaar 2021–2022

36 188

Verslag van een werkbezoek aan België van een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Nr. 1

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK AAN BELGIË VAN EEN DELEGATIE VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VAN 22–24 JUNI 2022

Vastgesteld 8 september 2022

Een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft van woensdag 22 juni tot en met vrijdag 24 juni 2022 een werkbezoek gebracht aan België (Brussel en Antwerpen). De delegatie bestond uit de leden Wuite (delegatieleider, D66), Klink (VVD), Hammelburg (D66), Amhaouch (CDA) en Koekkoek (Volt), alsmede de griffier en de EU-adviseur van de commissie.

Het werkbezoek stond in het teken van de bilaterale handelsbetrekkingen tussen Nederland en België en het actuele handelsbeleid van de Europese Unie (hierna: EU). De delegatie dankt alle gesprekspartners en degenen die betrokken zijn geweest bij het organiseren van dit werkbezoek. In het bijzonder wil de delegatie haar waardering uitspreken voor de inzet van de Nederlandse ambassade in Brussel en de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU (PVEU) bij de voorbereiding van het programma en tijdens het werkbezoek. De hartelijke ontvangst en goede begeleiding van de delegatie hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het welslagen van het bezoek.

De delegatieleider,
Wuite

De griffier van de delegatie,
Meijers

Programma

De delegatie heeft in het kader van de bilaterale handelsbetrekkingen een briefing ontvangen van de Nederlandse ambassadeur in België, de heer Peter Jan Kleiweg, de plv. ambassadeur mevrouw Meline Arakelian en mevrouw Karlijn van Bree, Eerste ambassadesecretaris Politieke Zaken. Daarnaast heeft zij gesprekken gevoerd met leden van de commissie Buitenlandse Betrekkingen van het Federale parlement, leden van het Vlaams parlement, en met het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) en de vertegenwoordiging van VNO-NCW in Brussel. Tijdens een netwerkreceptie heeft de delegatie gesproken met een brede vertegenwoordiging van het Nederlandse bedrijfsleven actief in België. Tot slot heeft de delegatie een bezoek gebracht aan de haven van Antwerpen en de Waterbus, waar zij heeft gesproken met vertegenwoordigers van Port of Antwerp/Bruges, Blue Amigo, ABC, CMB en Damen Shipyards.

De delegatie heeft met de volgende vertegenwoordigers van de EU-instellingen gesproken over het handelsbeleid van de EU: de Permanent Vertegenwoordiger van Nederland bij de Europese Unie (PVEU), de heer Robert de Groot, het hoofd van de afdeling relaties met het Europees Parlement van de PVEU, mevrouw Hanneke Boerma, de Nederlandse leden van de commissies voor Internationale Handel en Juridische Zaken van het Europees Parlement, Europarlementariërs mevrouw Catharina Rinzema (VVD), mevrouw Samira Rafaela (D66), mevrouw Annie Schreijer-Pierik (CDA), mevrouw Lara Wolters (PvdA) en de heer Michiel Hoogeveen (JA21), en de leden van het kabinet van Eurocommissaris Valdis Dombrovskis voor Handel.

Bilaterale handelsbetrekkingen Nederland-België

België is, na Duitsland, de tweede handelspartner van Nederland. Met name het mkb is erg actief in België. Staatkundig is België complex. Veel competenties zijn verdeeld over de federale, gewestelijke en gemeentelijke overheden. Handelsbevordering is in België een gewestelijke bevoegdheid. Er zijn dus drie verschillende handelsbevorderingsorganisaties. Het sluiten van handelsverdragen, binnen de Europese Unie, gebeurt dan weer grotendeels op federaal niveau. Deze verdragen moeten echter wel ook geratificeerd worden door de gewesten. Dit betekent dat op het gebied van handel met veel verschillende spelers rekening moet worden gehouden. Gezien de geografische ligging spelen de Nederlandse Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROMs), met name uit Zeeland, Brabant en Limburg ook een belangrijke rol in de handelsrelatie met België.

België kent een aantal belangrijke economische uitdagingen. Het land heeft een hoge staatsschuld (groter dan bijv. die van Oekraïne), een dalende arbeidsproductiviteit en heeft net als Nederland te maken met de gevolgen van vergrijzing, waardoor het pensioenstelsel onder druk staat. Door het staatkundig systeem en de versnipperde competenties, zijn structurele hervormingen echter lastig door te voeren. Een actueel aandachtspunt dat in de gesprekken naar voren kwam, is de gevolgen van de automatische indexatie van de lonen in België. In tijden van inflatie zoals nu, leidt dit tot een negatieve spiraal en soms acute liquiditeitsproblemen voor bedrijven. Gesprekspartners gaven aan dat een oplossing nog ver weg is, omdat de verschillende maatschappelijke partners zeer verschillend tegen het probleem en de mogelijke oplossingen aankijken.

Door de relatief kleine omvang van de Belgische economie is innovatie wel relatief gemakkelijker. Hierin wordt ook veel geïnvesteerd, de samenwerking met universiteiten is goed. In de samenwerking met het

Nederlands bedrijfsleven gaat het daarom niet alleen om handel drijven, maar ook om kennisuitwisseling en innovatie. Handelsmissies zijn voor zowel handel als innovatie een belangrijk instrument.

De discussie over internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) verloopt in België grotendeels langs dezelfde lijnen als in Nederland. Liberale partijen hebben hierbij vooral aandacht voor het gelijke speelveld, terwijl socialistische en groene partijen graag zouden zien dat er grotere stappen worden gezet. In België betekent dit dat de discussie zich ook afspeelt langs geografische lijnen, aangezien Vlaanderen al ruime tijd regeringen van de rechter kant van het politieke spectrum heeft en Wallonië van de linker kant. In het federale parlement is door de Groenen een initiatiefwet ingediend voor de invoering van een zorgplicht, maar deze is in de wacht gezet in afwachting van het EU-voorstel op het IMVO terrein. Een recent optreden van Eurocommissaris Reynders in het federale parlement heeft de initiatiefnemers nieuwe energie gegeven. De Eurocommissaris gaf aan dat met name in Oost-Europa nog weerstand bestaat tegen te vergaande IMVO-maatregelen, en dan nationale initiatieven zoals in Frankrijk, Duitsland, Nederland en België de vaart in de IMVO-discussie kunnen houden.

Tot slot is in verschillende gesprekken gesproken over de potentiële komst van de Einsteintelecoop – een voorgestelde telescoop voor de detectie en bestudering van zwaartekrachtgolven – naar de grensregio van Nederland, België en Duitsland. Vanwege de rust, de stabiele bodem, en het sterke ecosysteem van kennisinstellingen en hightech bedrijven zou dit een geschikte locatie kunnen zijn voor dit miljardenproject. Vanuit de drie landen zijn al veel investeringen gedaan om dit project binnen te halen. Sardinië is daarnaast nog in de running om deze aanbesteding binnen te halen. De kansen voor het Drielandenpunt om de aanbesteding te winnen, worden echter bedreigd door de toegekende vergunning voor de bouw van een aantal windmolens in de regio door de Waalse overheid. Deze trillingen die deze windmolens veroorzaken, zouden het Drielandenpunt ongeschikt maken als locatie voor de Einsteintelecoop. Hiermee zouden de investeringen die reeds gedaan zijn, waardeloos worden. De delegatie heeft hiervoor aandacht gevraagd bij verschillende gesprekspartners.

Handelsbeleid Europese Unie

De huidige geopolitieke situatie en de positie die de Europese Unie (hierna: EU) inneemt in de wereld als gevolg daarvan vormde de rode lijn in de gesprekken. Hierbij kwamen onder meer de volgende aandachtspunten aan bod: de oorlog in Oekraïne, het belang van open strategische autonomie van de EU en het toenemende gewicht van India en China (door sommigen beschouwd als systemische rivalen) op het wereldtoneel. Deze geopolitieke realiteit vindt zijn weerslag in het huidige Europese handelsbeleid en de lopende onderhandelingen van de EU met derde landen over handelsakkoorden.

De ontwikkeling van de *trade toolbox* is gericht op een offensief handelsbeleid van de EU, waarmee invulling moet worden gegeven aan het versterken van de weerbaarheid van de EU. Voorbeelden van nieuwe Europese wetgeving op dit gebied zijn: de verordening betreffende

buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren¹, het internationaal aanbestedingsinstrument² en het voorstel voor een antidwangsinstrument³.

Ook zijn verschillende handelsakkoorden de revue gepasseerd, waarvan de onderhandelingen zich in verschillende fasen bevinden. Benadrukt werd het belang van het boeken van voortgang op deze handelsakkoorden, onder meer voor het bevorderen van de economische strategische autonomie van de EU. Voorbeelden van handelsakkoorden waarvoor veel politieke aandacht is, zijn het akkoord met Canada (CETA) en de Mercosur-landen in Zuid-Amerika. Momenteel onderhandelt de EU over handelsakkoorden met Chili, Australië en Indonesië, waarvan sommigen de hoop uitten dat voortgang kan worden geboekt tijdens het huidige mandaat van het Europees Parlement (hierna: EP). Recent heeft de EU een onderhandelingsakkoord bereikt met Nieuw-Zeeland. Tenslotte is de competentieverdeling tussen de EU en de nationale parlementen besproken bij het goedkeuren van handelsverdragen. De nationale parlementen in de lidstaten zijn bevoegd om zogenaamde «gemengde akkoorden» goed te keuren, waarbij investeringsbescherming is opgenomen. Bij *EU only* akkoorden is dit niet het geval. Door sommige gesprekspartners is de zorg geuit dat de geloofwaardigheid van de EU kan afnemen als handelsakkoorden na afsluiting vervolgens niet worden geratificeerd.

Daarnaast is van gedachten gewisseld over de nieuwe benadering van de EC ten aanzien van handelsovereenkomsten om groene en rechtvaardige groei te bevorderen. Het doel hiervan is om de uitvoering en handhaving van de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling van de handelsakkoorden van de EU verder te versterken. Sancties kunnen worden opgelegd als belangrijke verbintenissen niet worden nagekomen.

Ook is stilgestaan bij de uitkomsten van de 12e Ministeriele Conferentie van de WTO in Genève en het belang van de hervorming van de WTO voor het behoud van een robuust mondiaal op regels gebaseerd handelssysteem. In dit kader is ook het WTO-besluit over de TRIPS-waiver voor COVID-19 vaccinaties besproken, dat als succes wordt gezien voor landen als India en Zuid-Afrika.

Met betrekking tot internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) is het voorstel van de Europese Commissie (hierna: EC) voor een nieuwe richtlijn besproken, waarover het EP en de Raad vervolgens hun posities zullen bepalen. Belangrijke aandachtspunten in het EP zijn onder meer de reikwijdte van de richtlijn, de toepasbaarheid op het mkb, aansprakelijkheid van bedrijven en ketenverantwoordelijkheid. De inzet is om voor de volgende verkiezingen van het EP in 2024 tot een politiek akkoord met de Raad te komen. In het verlengde ligt het initiatief om producten die vervaardigd zijn met dwangarbeid te weren op de interne markt. Dit voorstel zal naar verwachting in september worden uitgebracht door de EC.

Voor wat betreft de Afrikastrategie zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest: voedselzekerheid, strategische economische autonomie, en de positie van China op het Afrikaanse continent. Benadrukt werd dat samenwerking en investeringen in Afrika ook in het belang van de EU zijn.

¹ Recent is een politiek akkoord bereikt tussen de Raad, het EP en de EC over de verordening betreffende buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren.

² De definitieve tekst van het internationaal aanbestedingsinstrument is goedgekeurd door de EU-instellingen en in afwachting van publicatie in Publicatieblad van de EU.

³ Momenteel onderhandelen de Raad en het EP over hun respectievelijke posities op het voorstel voor een antidwangsinstrument.

Overige actuele handelsdossiers die zijn besproken zijn onder meer: de nieuwe maatregelen tegen ontbossing en bosdegradatie en de afhankelijkheid van de EU van kritieke grondstoffen uit derde landen en het belang van diversificatie.